№ 40. ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 10. 1874 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 10. № 30.

ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 5 ռուբլ, կէս տարվանը 3 ռուբլ։

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը և պ. Ծատուրեանի խանութում։

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի *Тифлисъ, Редакція „Мшакъ."*

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10 ից մինչև 4 ի (բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւնները ընդունվում են ամեն լեզվով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառից մի կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Զենք հասկանում ինչ է պատճառը։— Ներքին տեսութիւն։ Սիմէնների նաւթի գործարանը։ Նամակ Երևանից։ Նամակ Ագուլիսից։ Նամակ Մոսկվայից։ Նամակ Մոսկվայից։ Նամակ Հին-Նախիջևանից։ Ներքին լուրեր։— Արտաքին տեսութիւն։ Պարսկաստան և Թիւրքիա։ Ֆերդինանդ Սաոյիկա։ Նամակ Գէօտինդէնից։ Արտաքին լուրեր։— Խառն լուրեր։— Յայտարարութիւններ։—Տեղեկացայց։

ՉԵՆՔ ՀԱՍԿԱՆՈՒՄ ԻՆՉ Է ՊԱՏՃԱՌԸ

I

Քաղաքային վարչութեան նոր ընտրութիւնները պիտի լինեին սեպտեմբեր ամսին։ Բայց սեպտեմբեր ամիսը անցաւ, եկաւ հոկտեմբերը և մենք դեռ ևս ոչինչ չենք լսում ընտրութիւնների մասին, չենք լսում թէ մեր հին քաղաքային վարչութիւնը տեսնել է արդեօք դալու ընտրութիւնների համար բոլոր պատրաստութիւնները և ևրը կը կատարվին նոր ընտրութիւնները...

II

Իսկ կատարեալ վերանորոգութեան անհրաժեշտութիւնը մեր քաղաքային դրութեան մէջ, օրից օր աւելի և աւելի զգացվում է։ Կարելի է ի հարկէ ամեն բանին ընդլանալ, մնալով բաւական երկար մի և նոյն դրութեան մէջ, կարելի է նոյն շրջանի ու հանգամանքների մէջ մնալով չը նկատել անգամ շրջապատող երևոյթների պակասութիւնները... բայց հարկաւոր է միայն մի քանի շաբաթով հեռանալ Թիֆլիսից, մեր քաղաքի դրութեան անբաւականացուցիչ լինելը նկատելու համար։

III

Մենք չենք խօսի նոցա վերա, որք երկար տարիներով ապրել են արտասահմանեան մի որևէ երկրի մէջ, բայց մինչև անգամ մեր կեանքին ամենասովոր մասը, հեռանալով ուրիշ երկիր քանի մի ամսով, կամ քանի մի շաբաթով, մի արտասահմանեան 10,000 բնակիչ ունեցող քաղաքի մէջ ապրելուց յետոյ, Թիֆլիս վերադառնալով, անպատճառ կառաջարկէ իրան հետևեալ հարցը՝ ինչ է պատճառը, որ 100,000 բնակիչ ունեցող մի քաղաք չէ կարող իր մէջ իրագործել այն ձեռնարկութիւնները որ օրինակ Գրանսիայի կամ Գերմանիայի ամենափոքրիկ քաղաքը հեշտութեամբ գլուխ է բերում....

IV

Եւ ճշմարիտ՝ չենք հասկանում ինչ է պատճառը որ հարիւր հազար բնակիչ ունեցող քաղաքը իր կազմակերպված քաղաքային վարչութեամբ, իր ձայնաւորների ընդհանուր ժողովով, իր նստելով, իր ճառերով, իր վէճերով, իր գումարներով, իր գումարտէր քաղաքացիներով չէ կարող այն անել ինչ որ անում է օրինակ Գերմանիայում եօթ հազար բնակիչ ունեցող մի փոքրիկ քաղաք....

V

Ա՞ՅՆԻՆ արդեօք որ 100,000 բնակիչ ունեցող Կովկասեան մայրաքաղաքը չունենար ամենաանհրաժեշտ բան՝ ջուր, վա՞յնէ արդեօք որ չունենար օրինաւոր լուսաւորութիւն, կա՞նելի է արդեօք որ քարայատակները այդպիսի աննախանձելի դրութեան մէջ լինէին, նե՞ղելի է միթէ որ այդքան անմաքրութիւն լինէր....

VI

Մեր այժմեան քաղաքային վարչութիւնը ցոյց է տուել, ինչպէս մենք արդէն շատ անգամ կրկնել ենք մեր լրագրի մէջ, ինչ որ յանձն էր առնում, վերջանում էր մեծ մասամբ դեղեցիկ զրած ծրագիրներով, ընդհանուր ժողովի մէջ ասված փարաւոր ճառերով,— բայց առաջարկվածը և խօստացածը չէր իրագործվում։ Կամ անփորձութենից, յափշտակվելով մի որևէ անձի խոստմունքներով, մեր ձայնաւորները կապվում էին այնպիսի մի անյայտ արտասահմանեան ընկերութեան հետ, որ ինչպէս Լօնդօնի երևելի „Société Générale" ընկերութիւնը վերջը յայտնվում էր ոչինչ.... և դատի էր կանչվում խաբեբայութեան համար ...

VII

Այժմեան քաղաքային վարչութեան կազմակերպութիւնը պիտի շուտով փոխվի նոր կանոնադրութեան հիման վրա... Այս դրութեան մէջ չենք կարող մնալ... հարկաւոր է մի կատարեալ վերանորոգութիւն, հարկաւոր է նոր քաղաքային դրութիւնը, որին անհամբերութեամբ սպասում ենք....Նոր կանոնադրութեան վրա հիմնված վարչութիւնը պատասխանատու կը լինի քաղաքի առաջ այն ամենի համար, որի չը կատարվելու մասին այժմեանը պատասխանատու չէ։

VIII

Այո՛, հարկաւոր է.... Բայց ինչի՞ այժմեան քաղաքային վարչութիւնը չէ տեսնում պատրաստութիւն նոր քաղաքային կանոնադրութիւնը մացնելու համար, ինչի՞ չէ կարդադրում նոր ընտրութիւններ, ինչի՞ յետ է զցում ամսից ամիս այդ ընտրութիւնները....չենք հասկանում ինչ է պատճառը....

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՍԻՄԷՆՆԵՐԻ ՆԱՒԹԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

Հինգ վեց տարի սրանից առաջ արդէն յայտնի էր Թիֆլիսը գազով լուսավորելու խնդիրը։ Այն ժամանակը դեռ ևս բաղդաւոր ժամանակ էր՝ ոչ պ. Բուկոյի պէս անձն, կամ Société Générale մի քանի անձանց երևակայութեան մէջ միայն գոյութիւն ունեցող ընկերութիւն էր, որ քաղաքին առաջարկութիւն էր անում, այլ մի հիմնաւոր և պատուաւոր առևտրական տուն, յայտնի բոլոր Եւրոպային—եղբայրներ Սիմէնս։

Իրանց պայմանները առաջարկելուց յետոյ և համարելով գազի լուսաւորութիւնը Թիֆլիսի համար ճշմարիտ պահանջ, նրանք վստահ էին, որ նրանց հետ ոչ ոք մրցել չէ կարող, որովհետև նրանց աւելի մօտ ծանօթ էին այսպէսի պայմանները քան դրսից եկած մի մարդուն և հաւատացած լինելով գործի յաջողութեան մասին Յարսկի Սելօզցի անուանված տեղում հիմնարկելին մի նաւթի գործարան—որովհետև այս նիւթից դիտաւորութիւն ունէին գազը պատրաստել—սկսեցին նաւթի հորեր փորել Շ.իրակի դաշտում և Միրզասանի անուանված տեղում։

Ինչպէս յայտնի է, քաղաքը, չափազանց թանդ գտնելով Սիմէնսներից արած պայմանները, մերժեց նրանց առաջարկութիւնը և նրանք ստիպվեցան իրանց գործարանին մի այլ նպատակ տալ։

Զը հետևելով Բագուայ շրջակայքում եղած գործարաններից բռնած ընթացքին, որոնք միայն նաւթի մի մասն էին գործածում, պատրաստելով ֆոտոգէն միայն, Սիմէնսների գործարանը փորձեց բնական նաւթը բաղկացնող բոլոր մասերից օգուտ քաղել և նրանցից ամեն մէկից պիտանի արդիւնք պատրաստել։ Զը նայելով, որ Չարսկի Սելօզցիի գործարանը աւելի վատ պայմանների մէջ էր դրած, քան Բագուայ շրջակայքում եղածները—նախ, որովհետև ճանապարհները դէպի ծախելու տեղը աւելի երկար են *) և տրանսպորտի ծախսը աւելի մեծ. երկրորդ, որ Բագուայ նաւթը չէ պարունակում իր մէջ այն թեթև և գիւրաբորբոքվող կազմմասները (Ligroin և Benzin), որոնք գլխաւորապէս ոչինչ գործածութիւն դեռ չեն գտնում և որոնցով Սիմէնսների պատկանող հորերի նաւթը շատ առատ է,—չը նայելով այս աւելի անյաջող պայմաններին և նաւթի աւելի փոքր քանակութեանը, Սիմէնսների գործարանը այնու ամենայնիւ ստացաւ աւելի կանոնաւոր ընթացք մի կանոնաւոր և հասկացող կառավարութեան նկատմամբ և պատրաստելով բոլոր կարելի եղած նիւթեր, որոնցից մի քանիսը դուցէ աւելի շահաւէտ են քան ֆոտոգէնը։

Այսպէս բացի ֆոտոգէնը, որ իր քանակութեամբ գործարանի գլխաւոր արդիւնքն է, ստացվում է լիգրոին և բէնզին (որոնք թէև այժմ փոքր գործածութիւն ունեցող, բայց դուցէ ժամանակով նոյնպէս շահաւէտ արդիւնք կը համարվին) վուլկանական ձէթ, որ գործածվում մեքենաները քսելու համար, սև ճարպ, որ առանձին կերպով պատրաստվելով նաւթի աւելի ծանր մասերից և խառնվելով բէնզինի հետ, մի լաւ նիւթ է տալիս անիւները իւղելու համար։ Վերջապէս ծանր մասերը նաւթի մնացորդներից հանելուց յետոյ մնում է լաւ այրելու կոկս, որ կարող է իրրև վառելիք գործածվիլ կամ այս ասպիճանի չը հասցնելով մնացորդներից քաշելը, ստացվում է կուպը, որից պատրաստվում է փողոցներ քարելու կամ յատակներ շինելու ասֆալտ և կուպրած կաւեղէններ։

Այս բոլոր արդիւնքներից և ոչ մինը չէ պատրաստվում ոչ Միրզոէվի և ոչ այլ Սուրախանայի և Բագուայ գործարաններում, մինչ որ այս բոլոր կողմնակի արդիւնքները շատ աւելի օգուտ կը տային գործարաններին։ Միայն ֆոտոգէն պատրաստելու պատճառը այն է, որ Բագուայ ոչ մի գործարան (բացի Սելօրեվի գործարանից) ոչ միայն մի քիմիկոս չունի, այլ և զուրկ են նրանք հասկացող կառավարիչներից—այսպէս էլ ինչպէս մեր երկրի բոլոր ձեռնարկութիւնների մէջ, որոնք գաղնվում են տեղացիների ձեռքում, խնայողութիւն է գործվում—մի քիմիկոս կամ հասկացող կառավարիչ չէ հրաւիրվում, որովհետև նա կը պահանջի իրան ապահովացնող ռոճիկ։ Աւելի լաւ չէ՞, որ երևանց բոլոր կատարվի զումարատէրի ցանկութեամբ, իսկ թագուն գողացվին այնպիսի զումարներ և կորչին այնպիսի օգուտներ, որոնք բաւական կը լինէին ասան հասկացող կառավարիչներ և քան զիտուն քիմիկոսներ ապահովելու համար....

Բացի նաւթի յիշված բոլոր գործադրութիւններից, որոնք իրագործվում են Սիմէնսների գործարանում, նաւթը մի մեծ նշանակութիւն ունի որպէս վառելիք։ Իրրև վառելիք գործ ածած նա այն յատկութիւն ունի նախ և առաջ, որ չէ պահանջում առանձին կերպով ձևած վառարաններ, այլ ամեն վառարան հեշտութեամբ կարելի է յարմարացնել և նաւթին։ Նաւթի մնացորդները ներկայացնում են ամենայարմար վառելիք ոչ միայն այն տեղերում, ուր կայ նաւթ այլ և կարող են վաճառահանվիլ, որովհետև քարածուխի հետ համեմատելով նրանք աւելի արժան են նստում, իսկ փայտի մասին էլ խօսելը աւելորդ է։

Ընկասկած նաւթը իրրև վառելիք գործ դնելը պէտք է սկսվի այն տեղերից, որտեղ նա արդիւնահանվում է և մեծ խնայողութիւն յառաջ կը բերի։ Բագուայ մէջ օրինակ, ուր քարածուխը 40—50 կոպէկ է նըստում պուդը, նաւթի մնացորդները արժեն միայն 5—6 կոպէկ։ Իսկ եթէ համեմատենք Բագուայ և բոլոր Կասպից ծովի համար այն ծախս, որ հարկաւոր է անել մի և նոյն աշխատանք կատարելու համար քարածուխի և նաւթի մնացորդների օգնութեամբ, կը տեսնենք, որ գները վերաբերվում են ինչպէս 8,85։ 1, ուրեմն նաւթի մնացորդները մօտաւորապէս 9 անգամ աւելի էժան են, քան թէ քարածուխը։

Ա. Արծրունի

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

Երևանում գտնվում են երկու գլխաւոր ուսումնարաններ, Արքունական պրոգիմնազիան և Հայոց Դպրոցը. բացի սրանից մի քանի փոքրիկ ծխականներ։

Արքունականի մէջ ուսանողների թիւը հասնում է 300-ի որոնք մեծ մասամբ հայեր են, բացառութեամբ մի քանի ռուս և պարսիկ երեխաների։ Այսանդ աւարտողներից հարուստները իւրեանց ուսումը շարունակում են աւելի բարձր ուսումնատեղերում, իսկ մնացած մեծ մասն նուիրում են իւրեանց կեանքը գրագրութեանը, դորա միջոցաւ հանդիսանում երևելի ֆրանտներ, արհամարհելով հայութիւնը, ամօթ են համարում մայրենի լեզուաւ խօսիլ, հայ լինելուցն անգամ զզուելով երբեմն օտարազգի օրիորդի են պսակվում։ Բայց դարձենք մեր հայացքը Հայոց Հոգեոր Դպրոցը որ յօդուածիս նպատակն է։ Եթէ դորա անցեալը յիշենք կտեսնենք որ իւր գոյութիւնից մինչև այժմ մնայն բօպէական բարեկարգ դրութեան մէջ է գտնվել։

1865 թուակ., երբ Ստեփաննոս Եպիսկոպոսն Երևանի յաջորդն էր, արդարև մեր Դպրոցը ստացաւ մի կենդանի զարկ, ձեռք բերելով արժանաւոր ուսուցիչներ և նիւթական կողմից ապահովացնող աղբիւրներ, բայց երբ մեռաւ այդ մարդը, ուսումնարանը իր կորսին դիմից։ Այսպիսի դրութեան մէջ մնաց մինչև 1872 թուակ., երբ Խորէն վարդապետ Ստեփաննէն տեսուչ նշանակուեց։ Սա ամեն ջերմեռանդութեամբ ձեռք տուեց Դպրոցի վերանորոգմանը և կարճ միջոցում մի կանոնաւոր ընթացքի մէջ մտցրեց։ Զանցաւ մի տարի, այդ անձիցն ևս զրկվեցինք։ Այժմեան տեսուչն է պ. Գ. Տէր Յարութիւնեանն՝ մի անձն որ իւր կարողութեան չափ աշխատանք և ջանք չէ

գեր. Այվազեան Գապրիել արքեպիսկոպոսը գիտաւորութիւն ունի թողնել Թէոդոսիա և գնալ արտասահման. անցնելով Կ. Պոլսի և Զմիւռնայի մէջ նա կուգեսրվի Երուսաղէմ, ուրբը տեղերին երկրպագելու համար։

***

„Одесск. Вѣстн." լրագիրը հաղորդում է որ Սեվաստոպոլի երկաթուղին բացվելու է հոկտեմբերի 1-ին։

***

Եապոնիայի ակրութիւնը սկսել է հրատարակել մի բժշկական թերթ եապոնական լեզուով, հաղար օրինակի քանակութեամբ։ Խմբագրութիւնը փոխանակում է իր թերթը եւրոպական բժշկական օրագիրների հետ։

***

Հանդուցեալ Գիզո, առում էր կեղծաւոր և յիմար Էմիլ Օլիվիէին, Նապոլէոնի նախկին մինիստրին և իր կեանքի ժամանակ ընդդիմացաւ Օլիվիէին ֆրանսիական Ակադէմիայի անդամ ընդունվելուն... բայց հէնց որ խեղճ Գիզո մեռաւ, բնապարտեան կուսակցութիւնը որ Ակադէմիայումն էլ զօրեղ է, ընդունել տուեց Օլիվիէին Ակադէմիայի մէջ....

***

Թիւրքիայից գրում են, որ Գամասկի մէջ մի մահմեդական ընտանիք որ քրիստոնէութիւն է ընդունել, տեղական կառավարութեան հրամանով բանտարկվեցաւ, թէև Սուլթանի ֆիրմանը 21-ին փետրվարի 1856 թվի հաւասի կատարեալ ազատութիւն է տալիս թիւրքաց հպատակներին։ Բայց ինչ անել... այդ հին պատմութիւն է բռնաւոր երկիրների մէջ՝ Աստուածը բարձր է, Սուլթանը հեռու և նոր հանդգնական վարչութիւնները անում են ինչ որ կամենում են...

***

Ուաշինգտոնից հեռագիրը հաղորդում է որ կառավարութիւնը վճռել է քրէական դատի ընթարկել Լուզիանա նահանգում կազմված ապստամբների դաշնակցութիւնը և նմանապէս դատ սկսել մորմոնների դէմ բազմակնութեան համար, ինչպէս վճռել էր Նորերուսում կոնգրէսը։

***

Սեպտեմբերի 25-ին Վէրսայլի մէջ ֆրանսիական և գերմանական կոմիսարներից ստորագրած է մի պայման Էլզաս-Լոթարինգիայի եկեղեցական ծուխերի սահմանները վճռելու համար։

***

Պրուսիայի Բրէսլաու քաղաքում, որտեղ այս րոպէիս գումարված է գերմանական բնագէտների և բժշկների 47-որդ ժողովը, այդ ժողովի անդամների ներկայութեամբ, և Լայպցիգի պ. Բէկլամ պրոֆէսորի առաջնորդութեամբ առաջին անգամ այրվեցաւ մարդու դիակ։ Ամբողջութեամբ այրվելուց յետոյ մնաց միայն 3 ֆունտ մոխիր։ Այրելու ծախսն էլ շատ չնչին է։ Դիակի այրման ամբողջ տեղութիւնը 2 ժամ և 10 րոպէ էր։

***

Այս րոպէիս շնորհակալութեամբ ստացանք պ. Ն. Տէր-Գևոնդեանցից նրա «Մայրենի լեզու» փոքրաչափ մանուկների համար գիրքը, որ համարվելու է երկրորդ գիրք ընթերցանութեան այբուբենից յետոյ։ (Երկրորդ տարի, երկրորդ տիպ, լրացած այլ և այլ փոփոխութիւններով, յօդվածներով և պատկերներով)։—Թիֆլիս, Էնֆիաճեանցի և ընկ. տպարան։—1874։—Այս գիրքը ծախվում է և «Մշակի» խմբագրատան մէջ։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Депо Ламъ Эфрема ЦАТУРОВА, противъ Дворца. домъ Шабурова.

Վերադարձած լինելով ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻՑ, ես հետս բերեցի

10,000 ԼԱՄՊԱՆԵՐ

նոր, կատարելագործված եղանակի, որ ես գնել եմ ԲԷՐԼԻՆԻ առաջին ֆաբրիկայից։ Այդ լամպաները զանազանվում են մինչև այժմ Թիֆլիսում եղածներից թէ իրանց յարմարութեամբ, թէ արտաքին գեղեցիկ տեսքով՝ պատի, սեղանի, ձեռքի լամպաներ զանազան ձևի և գոյնի, նոյնպէս լամպաների համար այլ և այլ պատկաններ։

Գները առաջվանից 20 „ էժան են։

Օտարաքաղաքացիք թող բարեհաճեն դիմել վերև յիշված հասցէով իմ դէպ։

Ե. ԾԱՏՈՒՐԵԱՆՑ

ԾԱԽՈՒՄ ԵՄ ԱՏԱՄՆԱՓՈՇԻՔ որն խատակում է գեղնած սևացած ԱՏԱՄՆԵՐԸ բնական, փայլունութեամբ, դաղարեցնում է լընդերքից գնացած արիւնը կամ հոտը, ամրացնում է թոյլացած ատամները, առանց ցաւեցնելու կամ վնասելու։ Գործածութեան եղանակը առնողներին կը պատմեմ։ Նաև ձիթուից կերուած ատամները առանց հանելու ցաւը կարում եմ և նոյն տեղն լցնում եմ արծաթով, կամ ոսկով և կամ ուրիշ մետաղներով։ Նմանապէս առողջ ատամները միշտ անվնաս պահելու համար ունեմ ինձ մօտ պատրաստի զանազան ծաղիկներից շինած բերան ողողելու գեղեր և ոգիներ։

Իմ բնակութիւնս որ գտնվում էր ԹԱԴԱԻՈՐԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ մօտ, պ. ԽԱՐԱԶՈՎԻ անունով, այժմ անցել է Դվորցովի փողոց ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ դալերէա։

Ատամնարույժ Բարսեղ ՏԱՐՈՆՆԱՆՑ։

2 (3)

Վարդանեանցի զրաւճառանացում և «Մշակի» խմբագրութեան մէջ ծախվում է

Գիմնազիստ Ա. ԸՆԾԱՑԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ Ներսիսեան Գարբոյին, գինը 30 կոպ.

4 (5)

ՇԱՄՊԱՑՆ ԳԻՆՈՒ ՇԻՇ (բուտիլկա)

10 ԿՈՊԵԿՈՎ ՀԱՏԸ

Նոյնպէս և այլ ապակեղէն ամաններ, գործարանի գներով, մեծ քանակութեամբ (оптомъ) կարելի է ստանալ Գուարէրի ապակու գործարանի պահեստի մէջ Թիֆլիսում, Դվորցովի փողոցի վրա, Երծրունու գալերէում, Էլիսեյրիա եղբայրների գրասենեակում № 168։ Նոյնպէս բնդունվում են պատուէրներ և զանազան ապակեղէնի համար։

12 (20)

ТИФЛИССКІЙ КОММЕРЧЕСКІЙ БАНКЪ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՎՏՐԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

Մինչև մինոր փոփոխութիւն հոկտեմբերի 10-ից, ներկայ թվի

ՎԵՐՑՆՈՒՄ Է

Մուրհակների համար

1. Վեց ամսով.	10%
2. Յոն „	11%

Մասնաւոր ընթացող հաշուով

1. Ապահոված տոկոսաբեր թղթերով	$8\frac{1}{2}$%
2. „ մուրհակներով	$10\frac{1}{2}$%

1 (2)

Այս օրերս կը մտնի մամուլի տակ իմ երեք տարուան միջոցում աշխատած բանաստեղծութիւնը „Ախալցխայ աղաներին նուէր" անունով, որոյ պարունակութիւնը լինելու է.

1) Օտառամեալ բօշայ կամ Արզրում Բուլուդ
2) Թթուած թ....և գանդաղ ...
3) Աղուէս
4) Զլգօ մլգօ կամ կեղծաւոր
5) Մշակների ինժիներ
6) Վարդանանց եկեղեցւոյ շինութիւնը
7) Բարի օրինակ
8) Մարդասպան և երկգլխան թոյնաւորելու ճարտարապետ։

Վասն որոյ խնդրում եմ տորոզրուղ պարոններուն շուտով հասցնել փողերը այս հասցէով. Павлу Катапянцу учителю Могилинскаго училища. Тифлисъ.

Գևորգ Քաթանեանց

Պատրաստում է բէպական ուսումնարանի և կլասիկական գիմնազիայի առաջին երեք դասարանների համար, ընդունելով երեխաներին իր մօտ բնակելու։ Հասցէն Վ. Օրբելեանցի Նաբերեժնայա, Ռեվլիայեվի տունը։

5 (5)

Մայրենի լեզուի երկրորդ տարուայ երկրորդ տիպը այլ և այլ փոփոխութիւններով, նոր յօդուածներով և մանաւոր պատկերներով լրացած, ծախվում է Նոյն իսկ աշխատասիրողի մօտ, պ. Ա. Տէր Գևոնդեանի ֆոտոգրաֆիայում Մկրտչեան կամուրջի վերա և „Մշակի" խմբագրատանը։ Զը նայելով տպագրական բոլոր ծանրութիւններին գինը անհամեմատ աժան է նշանակուած, այն է հատով գնողներին 35 կոպ. 10 մինչև 100 գնողներին 33 կոպ. իսկ հարիւրից ոչ պակաս գնողներին 30 կոպ։ Օտարաքաղաքացիք թող իրանց պատուիրներով բարեհաճեն դիմել ուղղակի աշխատասիրողին.

Тифлисъ. Николаю Теръ—Гевондіанцъ կամ վերը յիշված խմբագրատունը։ Յանկացողների պահանջը անմիջապէս կը կատարուի։

Մայրենի լեզուի ա. տարին ծախվում է պ. Վարդանեանի գրատանը, և „Մշակի" խմբագրատանը հատով գնողներին 45 կ. 10—50 գնողներին 43 կ. իսկ 50—100 գնողներին 40 կ.

3 (4)

Г. г. Алиханов, Мизандари и Саванели съ 1-го Октября настоящаго года предлагаютъ *уроки пѣнія и фортепіанной игры* въ помѣщеніи школы Г-жи Жаба на Консульской улицѣ въ домѣ Мирзоева бывшій Крижановской.

Объ условіяхъ можно узнать въ школѣ съ 9 утра до 2-хъ часовъ по полудни; гдѣ и просятъ желающихъ записываться заблаговременно.

ՏԵՂԵԿԱՑՈՒՑ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 10.

ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՃԱՌԱՆՈՑ

(Հոկտեմբերի 9-ին)

	Ր.	Կ.
Ոսկին (պօլուսմպրիալ). .	5	90
Բամբակ Երևանու (հին սերմից) . .	4	60
„ Ամերիկայի սերմից	6	30
Բուրդը թուչի . .	6	50
թարաքամի . .	4	20
Շաքարը ռոսի (բրօցկու)	8	50
„ միւս տեսակը .	8	40
„ զաղրան, արանգիա . . .	4	80
„ մաքսը վճարած	7	90
Շաքարաւազը Ռոսի . .	7	10
Ղահվա Լիվանի լաւը . .	17	
Մոկո չաս լաւը	18	50
„ Մարաբիկօի ցածր	15	50
Աւլիւրը Երևանի . . .	1	
Աւլիւրը Գանջու հասարակ. . . .	1	10
„ Շարագեալու. .	1	10
Գարին	„	70
Մամ.	10	10
Փոխանակագիր Պօլսի	6	65
„ Գավրէժի	4	53
Ոնդօնի կուրսը (Օդեսայի վերայ) 1 լիրան արժէ. .	7	17
Մարսէլ և Փարիզ 352 ֆր. արժէ	100	

ՀԵՌԱԳԻՐ

Քան բառից կազմված հեռագիրը ժէ՝

	Ր.	Կ.
Ալեքսանդրապօլ .	1	
Ախալցխա .	1	
Աստրախան .	1	
Բագու	1	
Գանձակ. . . .	1	
Գօրի. . . .		50
Երևան	1	
Շամախի. . . .	1	
Կողժօր		50
Քութայիս . . .	1	
Մոզդոկ. . . .	1	
Մոսկվա. . . .	2	
Ս. Պետերբուրգ .	2	
Հին Նախիջևան .	1	
Նոր-Նախիջևան.	1	
Նիժնի-Նովգորոդ	2	
Փոթի.	1	
Աւստրիա . . .	2	75
Անգլիա. . . .	3	75
Գերմանիա. . .	2	63
Թիւրքիա (Եւրոպ)	3	
„ (Փոթիով)	3	75
Ֆրանսիա . . .	3	50

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Երթևեկ հիւանդների համար գտնվում է Երևանեան հրապարակի վրա, Զիթախովի տանը և բաց է ամեն օր հիւանդների ընդունելութեան համար առաւօտը 8 ժամից մինչև 10 ժամը։

ՓՕԹԻ-ԹԻՖԼԻՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Թիֆլիսից մինչև Փոթի (ճանապարհորդների գնացքը) 8 ժամին 18 րոպէ առաւօտեան։ Մինչև Սուրամ (խառն գընացքը) երեկոյեան 8 ժամ. 17 րոպէ։

	առաւօտ.	երեկոյեան
Թիֆլիսից	8. 18	8. 17
Մցխէթ	9. 18	10. 48
Գորի.	11. 39	1. 43
Սուրամ.	1. 52	4· 30
Քութայիս	7. 55	
Փոթի.	11. 27	

	առաւօտ.
Փոթիից	7. 38
Քութայիս	10. 12
Սուրամ.	4. 57
Գորի.	7. 23
Մցխէթ.	9. 52
Թիֆլիս.	10. 49

Թիֆլիս գալիս է ճանապարհորդների գնացքը երեկոյեան 10 ժամին 49 րոպէ։

Տեղերի գինը՝ Թիֆլիսից

	I կլաս.	II կլ.	III կլ.
Մցխէթ .	90	68	38
Գորի. . ,	3. 20	2. 40	1. 33
Սուրամ.	5. 22	3. 92	2. 18
Քութայիս	9.	6. 75	3. 75
Փոթի . .	13. 1	9. 75	5. 42

ՓՕՍՏ

Ընդունում է

Ռուսաստան և Եւրոպա ամեն օր, բացի կիրակի։

Երկուշաբթի

Երևան (Զուլֆ, Պարսկաստան) Օզուրգէթ, Ախալցխայ, Բէլի Կլիուչ, Բագուի և Գանձակի նահանգ (ծանր փոստ)։

Երեքշաբթի

Սև և Ազով ծովի ռուս նաւահանգիստներ (ձմեռը) Բագուի և Գանձակի նահանգներ (թեթև փոստ)։ Նովի (Յարսկի կոլօդցի, Զաքաթալ, Սղնախ, Թէլաւ, Լազօղէխ) թեթև փոստ։

Չորեքշաբթի

Երևան, (Զուլֆ, Ալէքսանդրապօլ, Նոր-Բայազէդ) Զուգդիդ։

Հինգշաբթի

Սև և Միջերկրական ծովի ռուսական նաւահանգիստներ։

Ուրբաթ

Երևան (Զուլֆ, Պարսկաստան, Ալէքսանդրապօլ) Օզուրգէթ, Ախալցխա, Բէլի Կլիուչ, Սև և Ազով ծովի ռուս նաւահանգիստներ, (ամառը), Բագուի և Գանձակի նահանգները (թեթև փոստ)։

Շաբաթ

Նովի, (Յարսկ. Կոլօդ. Զաքաթ. Սղն., Թէլաւ).

Փոթի Թիֆլիսեան երկաթուղու կէտեր ամեն օր, բացի կիրակի։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

	կոպ.
Բաց նամակը ժէ. .	5
Ռուսաստան նամակը	10
Գերմանիա, Աւստրիա	10
Ֆրանսիա.	13
Անգլիա	14
Շվէյցարիա	14
Թուրքիա (կ. Պոլիս .	20
Թիւրքիա (ցամաք) . .	20
Իտալիա	16
Ամերիկա	28
Պարսկաստան . . .	10
Հնդկաստան	70
Եգիպտոս	27

ՓՕՍՏԻ ԿԱՌՈՒՑԸ

Թիֆլիսից Վլադիկավկաս ամեն օր առաւը 6 ժամին կէս օրից յետոյ իսկ ձմեռը 4 ժամին։

Թիֆլիսից Պիատիգորսկ, Ստավրապոլ և Բօսուով հինգ չորեքի և շաբաթ օրերը 6 ժամին առաւօտեան։

ԹԻՖԼԻՍ. 1874.

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱ

(Հոկտեմբերի 4-ին)

Լոնդոն մի բուրլ ժէ	$33\frac{17}{32}$ պէնս (փոխանակ 40 պէնս)։
Փարիզ մի բուրլ ժէ	$35\frac{1}{4}$ սանտիմ (փոխանակ 400 սանտիմ)։
Առաջին 5% փոխառութեան տոմսակ	$176\frac{5}{8}$
Երկրորդ	$173\frac{1}{2}$
5% բանկի տոմս. 1 շրջանի	$97\frac{7}{8}$
„ „ „ 2 „	$97\frac{1}{2}$
„ „ „ 3 „	$97\frac{1}{2}$
Երկաթուղիների զլխ. ռուս ընկերութ. ակցիա ժէ .	$146\frac{3}{4}$
Մոսկով—Ռիազան երկաթուղի.	—
Руск. Общ. Парах. и Тор	$552\frac{1}{2}$
Кавк. и Мерк.	—
Վարշավի—Տէրէսպոլի երկաթուղին.	—

«ՄՇԱԿԻ» ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

—Երևան. Ա. Տ. Վ. Հազարդիցէ. Երևանի «Մշակի» բաժանորդներից ովքեր վճարել են, ովքեր ոչ։

—Գաբրանդ. Զ. Բ. Մենք չատ ցաւումենք, որ թատրոն չի յաջողվել անցեալ ձմեռը, բայց աւելորդ ենք համարում ապել դրա մասին մի ամբողջ դատակարութիւն։

—Շուշի. Շուշեցի. Ձեր նամակը մենք չենք կարող ապել։

Дозволено Цензурою. Тифлисъ, 9 Октября 1874 г

Типографія Меликова и К-°

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ